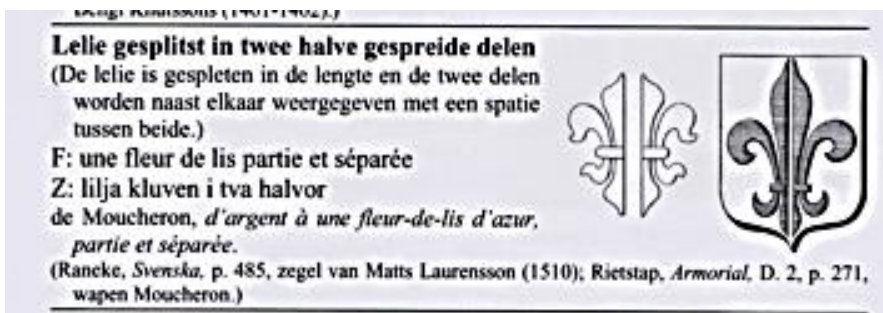

Wapenstukken: gesplitst of gespleten (en horizontaal van elkaar geschoven)

Blazoen jrg 8 nr 4 2022: 124-125. In iets gewijzigde vorm.

Anton C. Zeven, Wassenaar www.antonzeven.nl

In het boek over alle typen heraldische lelies, door Van den Eeckhout (2022) viel mij de afbeelding van een gesplitste lelie op (afb. 1). Het toont ons een lelie die verticaal gespleten is, zodat er twee losse helften ontstaan. Van de Eeckhout beschrijft deze lelie als *Lelie gesplitst in twee halve gespreide delen*, dwz. *de lelie is gespleten in de lengte en de twee delen worden naast elkaar weergegeven met een spatie* Hij verwijst onder ander naar “Rietstap”, die naar het familiewapen De Moucheron verwijst (d’argent à une fleur-de-lis d’azur, partie et séparée). In het Nederlands: gedeeld en van elkaar gescheiden.(1)

Ook Pama (1969) beschrijft en illustreert een Gespleten wapenstuk, als “half doorgespleten, bijv. van en paal of kruis”. Vervolgens illustreert hij een gespleten met lage keper, die in de top gespleten is.(2)

Dit voorbeeld wordt ook door Nagtegaal (2003), en Rottier en Van de Cruys (2004) gebruikt. Wellicht volgden zij Pama (1969).

In het boek van Pastoureau (1993, *fendu*) en van Fox Davies (1943, *split, cloven*) is er geen verwijzing naar deze sleutelwoorden gevonden.

Voorbeelden

Moucheron (de)

Zoals reeds vermeld beschrijft Rietstap drie typen van het wapen Moucheron (de). Deze drie typen worden door Rolland geïllustreerd. De eerste drie beschrijvingen vinden we terug in de door Rolland gemaakte afbeeldingen. Ik geef voorbeelden:

Moucheron (de) — Perche. D'arg. à une fleur-de-lis d'azur.

Moucheron (de) — Ypres, Furnes. D'arg. à une fleur-de-lis d'azur, partie et séparée. C. à une aigle iss. d'or. N. à deux griffons d'or, arm. et lamp. de gu.

Moucheron (de) — Pays-Bas, Bret., Norm. D'arg. à une fleur-de-lis d'azur, partie et séparée, et un crois. de gu. dans l'intervalle en abîme, entre les moitiés de la fleur-de-lis ou le crois. posé en p. C. le crois., entre un vol à l'antique d'arg. et de gu.; ou, le crois., entre deux prob. de sa. L. d'arg. et de gu. [Souvent l'écu est ch. d'une bord. engr. de sa.]

Ik noem deze afbeeldingen:

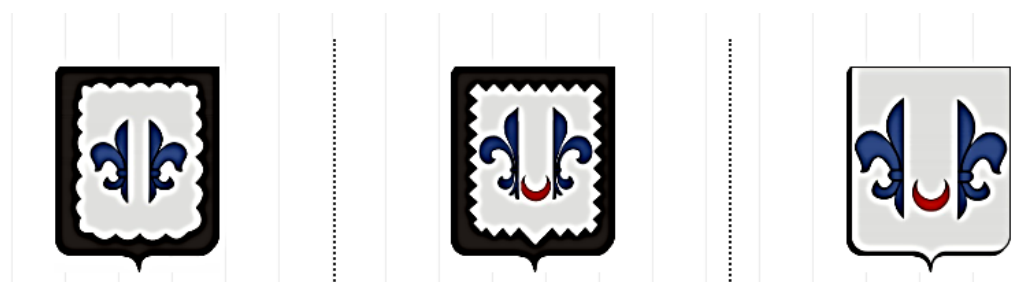
Type M1. Moucheron (de): van zilver een blauwe lelie

Type M2. Moucheron (de): van zilver een blauwe lelie, gespleten (partie et séparée) (3)

Type M3. Moucheron (de): van zilver een blauwe lelie, gespleten en (vervolgens horizontaal uit een geschoven), een rode wassenaar, tussen de leliehelften. Ook vind ik de wassenaar, geplaatst in de schildvoet. Deze laatste beschrijving is door Rolland niet geïllustreerd. Zie hierna.

De CBG-Familiewapens toont drie afbeeldingen van het wapen (de) Moucheron, maar zij tonen geen gespleten lelie; de afbeeldingen zijn gebaseerd op Rietstap/Rolland type 3.

Waarschijnlijk vond de beschrijver dat de helften van de lelie te ver uit een lagen om nog over gespleten te spreken.

H1. HDATNL0123253

H2. HDATNL012352

H3. HDATNL012353

De beschrijvingen in CBG-Familiewapens zijn:

H1. HDATNL0123253. In zilver een rechter en een linkerhelft van een blauwe lelie naast elkaar, vergezeld van een uitgeschulpte zwarte zoom.

H2. HDATNL012352. In zilver een rechter- en een linkerhelft van een blauwe lelie naast elkaar, beneden tussen de van elkaar geschoven leliehelften vergezeld van een rode wassenaar en een getande zwarte zoom.

H3. HDATNL012353. Als H2, maar zonder zoom.

In de CBG-familiewapens komt dus geen afbeelding van het wapen (de) Moucheron met een *gespleten* lelie voor.

De termen gespleten of gesplitst vinden we ook niet terug in de CBG-wapenbeschrijvingen van de wapens Van de Voord 1 en 2, Hankema, Van der Lisse en Brouwers. Zie hierna.

In de Engelstalige versie van het Armorial Général worden beschrijvingen van vijf Engelse versies van het wapen (de) Moucheron gegeven. Ik neem alleen de schildbeschrijvingen over:

Type 1. (de) Moucheron: Argent, to the fleur de lys Azure

Type 2. Moucheron: Argent, to the fleur de lys and divided of two pieces Azure

Type 3. De Moucheron: Argent, to a fleur de lys Azure, left and separated and a crescent Gules in the interval in middle fess point, between the halves of the fleur de lys / or the crescent set in base.

Type 4. Argent to a fleur de lys Azure left and separated.

Type 5. De Moucheron (de Wytscheete): Argent, to the fleur de lys Azure (als wapen 1.

Andere wapens

Van de Voorde 1

In de CBG-Familiewapens komen twee wapens Van de Voorde voor (zie hieronder). De lelie is gespleten, waarna de helften naar de hoeken van het schild zijn geschoven, waar zij door de punt van een hoge keper zijn gescheiden.

CBG-HDATNL017988

CBG-HDATNL017987

In blauw een hoge keper rechtsboven vergezeld van de rechterhelft en linksboven van de linkerhelft van een lelie, en beneden van een wassenaar, overtoopt door een kleine wassenaar, alles zilver, resp. goud. (CBG).

Van der Voorde 2

Ook in dit wapen is de lelie doorsneden, waarna elke helft opzij is geschoven om plaats te maken voor twee gouden wassenaars. De bovenste verbindt de toppen van de leliehelften en de onderst de halve voeten.

CBG-HDATNL027112

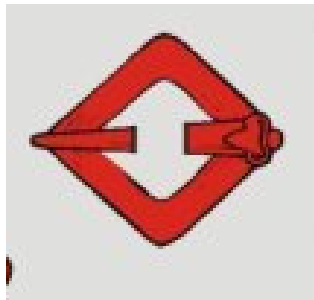
Hankema

In blauw een ruit, aangesloten tussen twee halve lelies en vergezeld boven van twee sterren alles zilver. (CBG).

CBG-HDATNL007636

Van der Lisse

Gesp met gespleten tong

CBG-HDATNL011095

Doorsneden, A. in rood drie schuin geplaatste zilveren vissen, B. in zilver een zwaard, vergezeld links en rechts van een ruitvormige gesp met een gespleten tong (CBG) (ACZ: de punt naar rechts), alles rood.

Maar zoals bij Van der Lisse, zijn de resterende tonggedeelten niet verschoven. Naar mijn mening is het middengedeelte van de tong verwijderd. Dus dit is dan geen gespleten wapenstuk.

Brouwers

CBG-HDATNL003181

Sigillografisch rechts: Brouwers
CBG-HLAKNL008596

De CBG-Familiewapens noemt de dwarsbalken gespleten, maar de balken zijn niet verschoven, want dan zouden zij buiten het schild uitsteken.. Daarom beschrijf ik deze

dwarsbalken echter als twee dwarsbalken, waarvan bij beide een stuk in het midden is verwijderd.

Drie moderne wapens

Deze zijn Vreugdehil CBG-HREGNL020712 gespleten V-vormige keper), Zijl CBG-HREGNL020933: gespleten omgekeerde keper) en Bogman (CBG-HDATNL031979 gespleten dubbel slangenkopkruis)

Conclusie

Een gespleten wapenstuk, waarvan de twee helften van elkaar geschoven zijn, dus zoals bedoeld door Van den Eeckhout vinden we in ons artikel alleen bij de Moucheron, Van de Voorde 1 en 2 en Hankema. De wapens Van der Lisse en Brouwers tonen geen gespleten wapenstuk(ken).

Noten

- (1) Op de bron “Rietstap” kom ik nog terug.
- (2) waarom Pama koos voor het woord *half*-doorgehakt. Wat betekent “half-doorgehakt”?. Is het gebaseerd op het Engelse woord cloven?
- (3) Eigenlijk is de Franse opmerking “partie et séparée” onduidelijk, want met *séparée* wordt geen duidelijke afstand aangegeven.

Bronnen

- Eeckhout, 2022. Jean-Marie van den Eeckhout. 2022. De lelie in alle staten. Typologie van een wapenfiguur
- Fox Davies, 1943. A.C. Fox Davies 1943). Complete guide to heraldry.(Nelson).
- Nagtegaal, 2003. H.K. Nagtegaal. 2003. Heraldisch vademecum. CBG, Den Haag.
- Pama, 1969. Pama, C. 1969. Heraldiek en genealogie. Een encyclopedisch vademecum.
- Pastoureaux, 1992. M. Pastoureaux. 1993. Traité d'héraldique. Grand manuels Picard.
- Rietstap, 1851. J.-B, Rietstap. Armorial Général 1851.
- Rolland, 1938. V. Rolland. 1938. Planches de l'armorial général. 1938.
- Rottier en Van de Cruys, 2004. H. Rottier & M. Van de Cruys. 2004. Heraldiek. Wapens kennen en herkennen. Davidsfonds. 2004.